

Elżbieta Bloch-Bogusławska, Ewa Wolska, Piotr Engelhardt, Ewa Pufal

## Przypadek zabójstwa przez zatrucie ergotaminą

### A case of homicide by ergotamine poisoning

Z Katedry Medycyny Sądowej UMK w Toruniu, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

Kierownik: prof. dr hab. med. K. Śliwka

W pracy przedstawiono rzadki przypadek zabójstwa. Zmumifikowane ciało mężczyzny znaleziono zamurwane w konstrukcji ceglanej w pomieszczeniu kuchennym. Badaniami toksykologicznymi w narządach wewnętrznych oraz krwi z ociekliną stwierdzono obecność dużych stężeń ergotaminy.

The report presents a rare case of homicide. A mummified body of a man was found bricked up in the kitchen. Toxicological examination revealed high concentration levels of ergotamine in the internal organs and blood.

Słowa kluczowe: zabójstwo, zatrucie ergotaminą  
Key words: murder, ergot poisoning

#### WSTĘP

Ergotamina jest alkaloidem wyizolowanym ze sporyszu o silnym działaniu kurczącym mięśnie gładkie naczyń krwionośnych i mięśnia macicy. Podana doustnie słabo wchłania się z przewodu pokarmowego i ulega detoksykacji w wątrobie, jest wydalana z moczem w stanie niezmiennym. W lecznictwie stosowana jest w położnictwie oraz w napadach migrenach [1-3]. Stanowi składnik wielu preparatów farmakologicznych, zarówno prostych, jak i złożonych.

Ergotamina podawana w dawkach toksycznych może powodować objawy zatrucia w postaci zaburzeń neurologicznych, wegetatywnych,

zgorzeli tkanek, czy nawet śmierci w mechanizmie porażenia ośrodka oddechowego.

Jak wynika z danych statystycznych, współcześnie zatrucia ergotaminą mają głównie charakter zatruc jatrogennych bądź przypadkowych, co dotyczy w szczególności dzieci [4-6]. Zatrucia u osób dorosłych dotyczą często przypadków, gdzie preparaty ergotaminy przyjmowane są z błędnym przekonaniem o ich profilaktycznym działaniu w napadach bóli głowy [5]. Obserwowano również zatrucia ergotaminą w przypadku jednoczesnego przyjmowania leków zmieniających jej naturalny metabolizm [7, 8]

#### OPIS PRZYPADKU

W 1966 roku X zawarła związek małżeński z Y. W 1978 roku małżonkowie przeprowadzili się do miejscowości P., gdzie w 1994 roku zakupili lokal, który podzielili na część mieszkalną i handlową. Od tego czasu wspólnie zamieszkiwali w mieszkaniu położonym nad sklepem odzieżowym, który prowadził faktycznie Y.

Od 1997 roku stosunki pomiędzy małżonkami zaczęły się pogarszać, jedna z awantur zakończyła się interwencją policji. Y opisywał rodzinie i znajomym, że żona jest wobec niego bardzo agresywna. Zachowania tego typu były również zauważane przez współpracowników X.

Od kwietnia-maja 1999 roku Y przestał być widziany, zarówno w prowadzonym przez siebie sklepie, jak i w okolicach mieszkania. Po długim majowym weekendzie, 6 maja sklep odzieżowy

otworzyła X, chociaż nigdy wcześniej tego nie robiła. W kolejnych tygodniach X zaczęła wyprzedzać odzież po bardzo niskich cenach. 30 czerwca 1999 roku oficjalnie zgłosiła zamknięcie działalności gospodarczej.

Od tego czasu X coraz rzadziej była widziana w mieszkaniu w P., bowiem przebywała głównie w nadmorskiej miejscowości, gdzie wynajęła pokój hotelowy. W 2000 roku kupiła drugie mieszkanie, gdzie się przeprowadziła. Członkom rodziny i znajomym podawała sprzeczne informacje na temat nieobecności męża – że wyjechał z kochanką, jest kierowcą Tira, „rozkręca” interesy w innym mieście. X nie zgłosiła nigdy zaginięcia męża.

W 2001 roku w oparciu o anonimowe doniesienie, Komenda Miejska Policji rozpoczęła wykonywanie czynności poszukiwawczych dotyczących zaginięcia Y. Przyjęto oficjalne zawiadomienie od córki Y o zaginięciu jej ojca. W dniu 19. 02. 2002 roku wszczęto postępowanie przygotowawcze, zarządzając jednocześnie przeszukanie pomieszczeń mieszkalnych należących do X i Y.

W wyniku przeszukania dokonanego 06. 03. 2003 roku, w pomieszczeniu kuchennym ujawniono konstrukcję ceglano-cementową, którą zdemontowano. Po zdemontowaniu, wewnątrz konstrukcji znaleziono zawinięte w czarny worek foliowy zwłoki mężczyzny, z cechami zaawansowanych zmian pośmiertnych. W czasie przeszukania w mieszkaniu ujawniono również lek o nazwie Bromokryptyna.

Ryc. 1. Widok murowanej konstrukcji w pomieszczeniu kuchennym.

Fig. 1. The view of bricked up construction in the kitchen.



Zwłoki mężczyzny przetransportowano do prosektorium szpitala w P., gdzie przeprowa-

dzono sekcję zwłok i zabezpieczono narządy wewnętrzne i fragment kości udowej do badań toksykologicznych, nie ustalono jednak przyczyny zgonu.

Ryc. 2. Widok zwłok mężczyzny.

Fig. 2. The view of the man's body.



W dniu 19. 03. 2003 roku w Zakładzie Medycyny Sądowej w Bydgoszczy dokonano ponownie oględzin zewnętrznych i otwarcia zwłok NN mężczyzny stwierdzając: stan po przeprowadzonej sekcji zwłok i pobraniu do badań narządów wewnętrznych oraz fragmentu kości udowej, cechy mumifikacji zwłok znacznego stopnia, zmiany miażdżycowe w naczyniach oraz brak zmian pourazowych w obrębie tkanek miękkich i kości mogących mieć związek ze zgonem.

W oparciu o wyniki badań genetycznych stwierdzono z bardzo wysokim prawdopodobieństwem, że sekcjonowane zwłoki NN mężczyzny były zwłokami Y.

W próbach biologicznych pobranych w czasie sekcji zwłok z jamy opłucnowej, wątroby i powłoki żołądka stwierdzono obecność ergotaminy. Stężenia ergotaminy zawierały się w granicach 10,1  $\mu\text{g/g}$  w powłoce żołądka do 22,6  $\mu\text{g/ml}$  w próbce pobranej z jamy opłucnowej. Analizę toksykologiczną przeprowadzono metodą chromatografii gazowej z detektorem płomieniowo-jonizacyjnym i metodą chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrem masowym.

Na podstawie wyników badań toksykologicznych oraz danych literaturowych [9] przyjęto, że bezpośrednią przyczyną zgonu Y było zatrucie ergotaminą.

Oskarżona X nigdy nie przyznała się do zabójstwa męża. Proces sądowy miał charakter poszlakowy. X została skazana na 15 lat pozbawienia wolności.

## OMÓWIENIE

Zabójstwa przez zatrucie współcześnie występują stosunkowo rzadko i dotyczą głównie zatruc środkami farmakologicznymi [10], ewentualnie tradycyjnymi truciznami takimi jak tal [11], arsenik [12] czy strychnina [13]. W dostępnej literaturze nie znaleziono przypadku zbrodniczego zatrucia ergotaminą.

## PIŚMIENNICTWO

1. Meyler W. J.: Side effects of ergotamine, *Cephalgia*, 1996, 16, 5-10.
2. Silberstein S. D., McCrory D. C.: Ergotamine and dihydroergotamine: history, pharmacology and efficacy, *Headache*, 2003, 43, 144-166.
3. Banhidj F., Acs N., Puho E., Czeizel A. E.: Ergotamine treatment during pregnancy and higher rate of low birthweight and preterm birth, *British j Clin Pharm*, 2007, 64, 4, 510-516.
4. Evans P. J., Lloyd J. W., Peet K. M.: Autonomic dysaesthesia due to ergot toxicity, *British Med J*, 281, 1621.
5. Hokkamen E., Waltimo O., Kallanharta T.: Toxic effects of ergotamine used for migraine, *Headache*, 1978, 18, 95-98.
6. Aeby A., Johansson A. B., De Schutterreer B., Blum D.: Methylergometrine poisoning in children: Review of 34 cases, *J Tox*, 2003, 41, 3, 249-253.
7. Vila A., Mykietnik A., Bonvehi P., Temporiti E., Urena A., Herrera E.: Clinical ergotism induced by Ritonavir, *Scand I Infect Dis*, 2001, 33, 788-789.
8. Rosenthal E., Sala F., Chichamnion R. M., Balt M., Cassuto J. P.: Ergotism related to concurrent administration of ergotamine tartrate and indinavir, *JAMA*, 1999, 284-287.
9. Yorker B. C., Kizer K. W., Lampe P., Forrest A. R., Lannan J. M., Russell D. A.: Serial murders by healthcare professionals, *J Forensic Sci*, 2006, 51, 1362-71;
10. Moore D., House I., Dixon A.: Thallium poisoning. Diagnosis may be elusive but alopecia is the clue, *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 1993, 306, 1527-1529.
11. Vahidria A., van der Voet G. B., de Wolff F. A.: Arsenic neurotoxicity – a review, *Hum Exp Tox*, 2007, 26, 823-32.
12. Ferguson M. B., Vance M. A.: Payment deferred: strychnine poisoning in Nicaragua 65 years ago, *J Toxicol Clin Toxicol*, 2000, 38, 71-77.

Adres do korespondencji:  
Dr med. Elżbieta Bloch-Bogusławska  
Katedra Medycyny Sądowej  
ul. M. Skłodowskiej-Curie 9  
85-094 Bydgoszcz  
Tel. (52) 585-35 52